

УДК 37.23

Стрілецька Марія, ст. магістратури педагогічного факультету; науковий керівник – к.пед.н., доцент Красовська О. О. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ КОЛЬОРОЗНАВЧИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація. У статті досліджено особливості впровадження моделі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування кольорознавчих компетентностей молодших школярів. Розроблено модель художньо-педагогічної підготовки студентів педагогічного факультету, яка включає активні форми і технології навчання: лекції та семінарські заняття з елементами проблемного навчання: дискусії, евристичні бесіди з висуненням науково-дослідницьких гіпотез, «мозковий штурм», колективне обговорення.

Ключові слова: модель професійної підготовки, вчителі початкової школи, кольорознавство, активні форми і технології навчання.

Аннотация. В статье исследованы особенности внедрения модели профессиональной подготовки будущих учителей начальной школы относительно формирования цветоведческих компетентностей младших школьников. Разработана модель художественно-педагогической подготовки студентов педагогического факультета, которая включает активные формы и технологии обучения: лекции и семинарские занятия по элементам проблемного обучения: дискуссии, эвристические беседы с выдвижением научно-исследовательских гипотез, «мозговой штурм», коллективное обсуждение.

Ключевые слова: модель профессиональной подготовки, учителя начальной школы, цветоведение, активные формы и технологии обучения.

Annotation. The article investigates the features of model implementation of future primary school teachers training to form primary school children's color competences. It is developed the model of artistic and pedagogical training of students of the Faculty of Education, which includes active forms and technologies: lectures and seminars with elements of problem-based learning, discussion, heuristic conversation with the nomination of research hypotheses, «brainstorming» group discussion.

Keywords: *model training, primary school teachers, cromatics, active forms and technologies of education.*

Художньо-педагогічна діяльність в різні періоди розвитку суспільства відображала певний рівень культури. Художньо-педагогічна підготовка розглядається в цьому контексті як важливий механізм культурної спадкоємності, форма збереження і розвитку культурного надбання нації і всього людства, фактор життєздатності молодого покоління, яке завтра буде визначати долю України, як важливий ресурс духовного відродження і стратегічний напрям державної політики і зумовлює її визначення як процес і результат педагогічно організованого становлення особистості студента як суб'єкта культури та освіти шляхом освоєння системи художньо-педагогічних знань, цінностей, принципів комунікації та досвіду художньо-педагогічних практик.

Проблема актуальності мистецької освіти у структурі професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи розглянута в низці сучасних наукових досліджень. Значення фахової компетентності майбутнього вчителя як передумови його майбутнього професіоналізму у процесі викладання мистецьких дисциплін підкреслюється в педагогічних працях Г. Фешиної, Г. Петрової, І. Зязюна, Л. Хомич, О. Рудницької, Л. Масол, О. Отич, О. Шевнюк. Психологічні засади професійного формування майбутнього педагога розкрили Г. Балл, І. Бех, В. Бодров, С. Максименко, В. Моргун, В. Панок, В. Рибалка, Б. Теплов. Особливості професійної та педагогічної освіти досліджені В. Бехом, О. Бідою, Г. Васяновичем, О. Дубасенюк, В. Євтухом, І. Зязюном, С. Лісовою, Н. Ничкало, А. Нісімчуком, Л. Онищук, Г. Яворською. Дослідження змісту, методів та засобів професійної підготовки проведено А. Алексюком, В. Бондарем, О. Горською, А. Капською, М. Шкілем, О. Ярошенко. Наукові положення теорії професійного становлення педагога представлені працях Г. Васянович, П. Воловик, О. Пехота, М. Солдатенко, Л. Хомич. Розкриття сутності інтегративного поліхудожнього підходу у викладанні мистецьких дисциплін репрезентують С. Коновець, Л. Масол, С. Соломаха.

Грунтовний аналіз наукових та науково-методичних праць зазначених вище авторів дозволяє зробити висновок, що розробка проблематики мистецької освіти має місце в сучасній педагогічній науці, а вивчення теоретичних та методичних аспектів формування предметних компетентностей за змістовою лінією «Колір» учнів початкової школи у галузі образотворчого мистецтва під час професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів не набуло достатнього висвітлення.

Мета нашої статті – розкрити особливості впровадження моделі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування кольорознавчих компетентностей молодших школярів.

Цілеспрямована робота з професійної підготовки майбутнього вчителя до забезпечення основ предметних компетентностей за змістовою лінією «Колір» учнів початкової школи у галузі образотворчого мистецтва ведеться за такими напрямками: формування у майбутнього вчителя позитивної мотивації організації процесу навчання; задоволення його власним соціальним статусом; збагачення теоретичних курсів циклу психолого-педагогічних та мистецьких дисциплін практично значущими професійними знаннями; участь у позааудиторній роботі студентів засобами педагогічної практики, яка стане початком формування індивідуального стилю майбутнього вчителя; розроблення основ наукових студентських досліджень з проблеми формування предметних компетентностей у галузі кольорознавства; формування і розвиток особистісних (емпатія, толерантність, повага до особистості) та професійних (організаторських, мобілізаційних та комунікативних) якостей майбутнього вчителя.

Підготовка майбутніх учителів початкових класів орієнтується на виявлення загальної поінформованості, актуалізацію обсягу художньо-педагогічних знань, умінь і навичок студентів із окресленої проблеми, стимуляцію професійно-особистісної мотивації, спрямованої на розширення власних фахових можливостей, формування доцільної самоорганізації й рефлексії навчально-практичних і науково-дослідних зусиль щодо засвоєння й відпрацювання в навчальному процесі ВНЗ технології професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування предметних кольорознавчих компетентностей учнів молодшого шкільного віку [1, с. 125].

Змістовий компонент як провідна складова педагогічної технології підготовки майбутнього вчителя початкових класів до формування предметних компетентностей за змістовою лінією «Колір» у галузі образотворчого мистецтва є системою фахових загальнопедагогічних знань, умінь і навичок, а також професійної мотивації і ціннісно-сміслових компонентів професійної самосвідомості, детермінованою майбутньою професійною діяльністю, структурованою за циклами професійної підготовки і представленою в різних формах навчальної діяльності.

Теми змістового модуля: «Методика вивчення основ образотворчої грамоти у початкових класах» навчального плану дисципліни покликані формувати професійну готовність майбутніх учителів початкової школи до формування предметних компетентностей молодших школярів у галузі образотворчого мистецтва за змістовими лініями програми «колір», «форма», «композиція», «простір і об'єм». Перелік тем: «Композиційна діяльність на уроках образотворчого мистецтва у початкових класах»; «Оволодіння основами кольорознавства у початкових класах»; «Зміст та методика уроків ліплення у початкових класах»; «Зміст та методика бесід про образотворче мистецтво». Робочою програмою передбачено лекційний, практично-лабораторний курс, самостійну і індивідуальну роботу.

Нами було розроблено зміст лекцій, тексти та методичні рекомендації до практичних та лабораторних занять і самостійної роботи з курсу «Образотворче мистецтво з методикою викладання», тести, опитування. Зміст лекцій включає програмовий матеріал з опорою на формування предметних кольорознавчих компетентностей учнів початкової школи у галузі образотворчого мистецтва.

Лабораторно-практичний курс спрямований на вироблення практично-професійних вмінь і навичок вчителя початкової школи у галузі образотворчого мистецтва, оволодіння методичною майстерністю і навичками роботи з різними художніми техніками. Наведемо приклади таких занять.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема. Зміст і методика формування знань, умінь та уявлень учнів 1–4 класів у галузі образотворчого мистецтва з навчальної проблеми «колір».

Мета. Сформувати у студентів знання та уявлення у галузі кольорознавства; розкрити поняття про живопис, його художні техніки та жанри; розвивати кольорочутливість ока, вміння давати емоційно-естетичну оцінку колориту творів живопису. Навчити використовувати методи і прийоми роботи на уроці опанування кольору та виготовляти навчально-методичні посібники.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Систематизований обсяг знань, умінь та уявлень учнів 1–4 класів у галузі образотворчого мистецтва стосовно навчальної проблеми «колір»

2. Формування поняття про колір та його властивості у молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва.

3. Формування практичних навичок роботи з різними художніми матеріалами під час виконання вправ на розвиток відчуття кольору молодших школярів.

4. Методика кольорового вирішення предметів умовно-плоскої та об'ємної форми у початкових класах.

5. Формування навички емоційно-естетичної оцінки колориту художніх творів на уроках сприймання образотворчого мистецтва.

6. Усвідомлення молодшими школярами ролі кольорових сполучень у декоративних роботах.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Підготуйте реферат на одну з тем: «Живопис – різновид образотворчого мистецтва», «Техніки живопису», «Жанри живопису».

2. Опрацюйте основні кольорознавчі поняття. Виготовте навчально-методичні таблиці з основ кольорознавства: «Основні та додаткові кольори», «Теплі та холодні кольори», «Кольоровий спектр», «Хроматичні та ахроматичні кольори».

3. Розробіть різні види підготовчих вправ для уроків образотворчого мистецтва з опанування кольору на розвиток відчуття, сприймання і відтворення кольорів.

4. Ознайомтеся з основними кольоровими сполученнями українського народного образотворчого мистецтва. Розкрийте зміст символіки кольору в народному мистецтві.

5. Доберіть 3–4 репродукції живописних картин різних жанрів для здійснення емоційно-естетичної оцінки їх колориту.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема. Зміст і методика формування знань, умінь та уявлень учнів 1–4 класів у галузі образотворчого мистецтва з навчальної проблеми «колір».

Мета. Навчити студентів методам, формам і прийомам роботи з молодшими школярами під час формування кольорознавчих понять, вмінь і навичок у роботі з кольором, продовжувати оволодівати технічними приемами роботи з аквареллю, формувати естетичний смак та виховувати акуратність у виконанні роботи.

Обладнання. Конспекти уроків опанування кольору, художні матеріали і приладдя, підручники, програми, альбоми-посібники, демонстраційні матеріали: репродукції картин, таблиці з кольорознавства «Теплі і холодні кольори», «Кольоровий спектр», «Гармонійні і контрастні кольори», «Основні та доповняльні кольори».

ПЛАН ЛАБОРАТОРНОГО ЗАНЯТТЯ

1. З'ясувати систематизований обсяг знань, умінь та уявлень учнів 1–4 класів у галузі образотворчого мистецтва стосовно змістової лінії колір.

2. Формування кольорознавчих понять у молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва: поняття про колір, його природу і властивості; вплив повітряної перспективи на сприйняття кольору; кольоровий спектр, його утворення; основні та похідні від них кольори; взаємодоповняльні кольори; теплі та холодні кольори спектрального круга; хроматичні й ахроматичні кольори; кольоровий тон, ясність-насиченість хроматичних кольорів; гармонійні та контрастні поєднання кольорів.

3. Формування вмінь та навичок роботи з кольором у ході виконання практичних робіт на уроках образотворчого мистецтва в 1-4 класах:

4. Виконання вправ усного та практичного характеру на формування відчуття кольорів та їхніх відтінків («Відгадай колір», «Барви осені», «Відчуття тепло-холодності» та інших).

Наступним аспектом професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи стало формування предметних компетентностей молодших школярів у галузі образотворчого мистецтва за змістовою лінією «колір». Для активного включення студентів у підготовку до педагогічної професійної діяльності в галузі образотворчого мистецтва нами використовуються наступні форми і методи організації навчального. Серед аудиторних занять, на нашу думку, продуктивними є лекції та семінарські заняття з елементами проблемного навчання: дискусії, евристичної бесіди з висуненням науково-дослідницьких гіпотез,

«мозкового штурму», колективного обговорення. Вони формують у майбутнього педагога такі креативні професійні вміння: самостійно бачити та виокремити педагогічну проблему; висунути гіпотезу та знайти шляхи її перевірки та методика розв'язання; побачити можливі шляхи практичного застосування результатів. Проблемне навчання викликає внутрішню зацікавленість студента, що стає чинником активізації навчального процесу та ефективності навчання [2, с. 24].

Формування соціально активної творчої особистості вимагає від викладачів використання нестандартних форм педагогічної взаємодії. Однією з таких форм у вищому навчальному закладі є ігрове проектування. Гра є ефективним засобом розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця початкової школи. В арсеналі педагогічних інновацій відомі такі ігрові форми та методи: рольова гра, ділова навчальна гра, ігрові вправи, ігрові дискусії, ігрові ситуації. Практичні та лабораторні заняття проводяться як навчально-педагогічні ігри, які проектують певні педагогічні ситуації, спрямовані на формування професійних навичок майбутніх учителів початкових класів [3, с.16].

З метою підвищення особистісних можливостей студентів було використано систему педагогічних методів і прийомів, які поінні стимулювати розвиток тих характерологічних можливостей, що є необхідними для успішного творчого самовираження вчителя початкової школи. З метою перевірки якості професійної підготовки у галузі мистецької освіти нами було проведено підсумкові модульні контрольні роботи, аналіз конспектів уроків з образотворчого мистецтва та продуктів художньої діяльності студентів, бралася до уваги їхня активність під час проведення лабораторно-практичних занять з образотворчого мистецтва з методикою.

1. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамоти: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і допов. / М. А. Кириченко, І. М. Кириченко. – К. : Вища школа, 2002. – 190 с.
2. Коновець С. В. Образотворче мистецтво в початковій школі / С. В. Коновець. – К., 2000. – 79 с.
3. Коновець С. В. Образотворче мистецтво як засіб активізації дитячої творчості / С. В. Коновець // Мистецтво та освіта. – 1999. – № 3. – С. 15–18.